

NICOLAE TITULESCU – AN ACUTE SENSE OF HISTORY

GEORGE G. POTRA¹

Rezumat. *Se împlinesc 70 de ani de când Nicolae Titulescu s-a frânt din viață, la 17 martie 1941, la Cannes.*

Prefigurând marile convulsii ce aveau să vină în scurt timp, anticipând declanșarea celui de al Doilea Război Mondial, Nicolae Titulescu a pledat în centre importante ale marilor democrații occidentale pentru conștientizarea tuturor forțelor politice responsabile chemate să-și asume destinele securității și păcii europene și globale.

A gândit totdeauna angajamentele și șansele României în coordonate europene, înțelegând că România este în Europa și că Europa fără România nu poate fi.

„Pelerin al păcii”, Nicolae Titulescu s-a făcut pe cele mai diverse meridiane exponentul unei necesități și apărătorul unui ideal.

Am ales spre publicare în această revistă câteva din marile sale pledoarii pentru pace, pronunțate în 1937 în Franța, Marea Britanie și Cehoslovacia.

Substanța și spiritul acestor conferințe coagulează în demersuri politice, asumându-și semnificația unor semnale de alarmă.

Pericolele relevate de involuțiile politico-militare din vremea sa, ascensiunea regimurilor de extrema dreaptă sau de extrema stângă, proliferarea manifestărilor de forță, accentuarea pretențiilor revizioniste și revanșarde, multiplicarea expresiilor de terorism politic și a confruntărilor de ordin etnic și religios, l-au angajat pe Nicolae Titulescu într-un efort fără egal pentru trezirea la realitate.

Nicolae Titulescu nu a ezitat să reamintească marilor democrații occidentale că interesele lor nu se pot opri la propriile granițe, că pacea și securitatea sunt fenomene indivizibile, precum și faptul că niciun stat al continentului – oricât de îndepărtat geografic de o zonă de conflict potențial sau efectiv – nu se poate deroba de responsabilitățile ce-i revin în plan european și global.

Discuțiilor sterile, proiectelor himerice, rivalităților mari sau mici, verbiajului devorator de timp și acțiune, Titulescu le-a opus analize de referință, propuneri și inițiative concrete.

Observator lucid al realităților interbelice, al forțelor și proceselor distructive, creator și apărător al principiilor de drept internațional, promotor al unei noi ordini politice, economice și morale la scară globală, soldat în prima linie și până la moarte în „tranșeele păcii”, Nicolae Titulescu a fost deopotrivă vizionar, precursor și promotor al Europei Unite, numele său aflându-se cu îndreptățire alături de acelea ale lui Jean Monnet și Robert Schumann, ca părinți fondatori ai Uniunii Europene de astăzi.

Umanismul și democratismul concepției, pe de o parte, realismul și pasiunea acțiunii, pe de altă parte, s-au îngemănat într-o operă de mare valoare teoretică și de remarcabilă importanță practică, în care interesele naționale au fost înțelese și susținute în deplin acord cu acelea ale comunității internaționale.

În ajunul celui de al Doilea Război Mondial, renumitul gazetar francez Raymond Cartier scria: „Ti-tu-les-cu! Cele patru silabe ale numelui său sonor au umplut istoria diplomatică de după război. El a fost unul dintre marii oameni ai României, unul dintre marii oameni ai Micii Înțelegeri, unul dintre marii oameni ai Genevei și, pentru a spune totul, unul dintre marii oameni ai Europei [...]. El a fost cel mai strălucit și cel mai dinamic dintre toți cei care au vrut să construiască o Europă nouă, bazată pe egalitatea puterilor și pe respectul tratatelor. Când norii au suit la orizont, el a fost unul dintre primii care a înțeles și primul care a vrut să ridice un dig contra inundației care se anunța”.

¹Director Executiv al Fundației Europene “Nicolae Titulescu”, Membru al Comitetului Director al Asociației Române de Politică Externă

A avut însă soarta Casandrei.

Și totuși...

Opera lui Nicolae Titulescu nu rămâne o simplă pagină de istorie.

Opera lui Nicolae Titulescu păstrează și proiectează valoarea unui mesaj de mare actualitate.

O mare conștiință a veacului trecut, Nicolae Titulescu ne însoțește contemporan dincolo de timp și spațiu.

Abstract. *There are 70 years since Nicolae Titulescu passed away on March 17, 1941, at Cannes.*

Foreshadowing the big convulsions that would not delay to break out, Nicolae Titulescu pleaded in the important cities of the great western democracies of the time for making aware all the forces and joining the efforts of all those called upon to assume consciously the destinies of European and global security and peace.

He always thought of Romania's commitments and the chances in European coordinates, meaning that Romania is in Europe and that Europe cannot be without Romania.

"Pilgrim of Peace", Nicolae Titulescu was on the various meridians the exponent of a necessity and the defender of an ideal. I have chosen for publication in this magazine some of his great pleas for peace pronounced in 1937, in France, Great Britain and Czechoslovakia.

The substance and spirit of these conferences coagulate in political démarches, assuming the significance of some alarm signals.

The dangers pointed out by the political and military involutions of his time, the ascent of the extreme right or extreme left regimes, the development of the aggressive forces, the proliferation of force displays, the accentuation of revisionist and revenge-seeking claims, the multiplication of political terrorism expressions and of ethnical and religious confrontations, engaged him in an unequalled effort to awaken the world to reality.

Nicolae Titulescu did not hesitate to recall to the great western democracies that their interests could not stop at their own borders, that peace and security were indivisible phenomena, as well as the fact that no state on this Continent – however geographically far away from a potential or effective conflict zone it might be – could dodge the responsibilities incumbent to it at a European and global level.

To the sterile discussions, to chimerical projects, to small and great rivalries, to time and action devouring jazz, Titulescu opposed reference analyses, proposals and palpable initiatives.

A lucid observer of inter-war realities, of the forces and destructive processes, creator and defender of the principles of international law, and promoter of a new political, economic and moral order at a global scale, front-line soldier to his ultimate breath in the "trenches of peace", Nicolae Titulescu was a visionary, precursor and promoter of a United Europe, his name standing rightfully alongside those of Jean Monnet and Robert Schumann, as founding fathers of today's European Union.

Humanism and the democratic nature of conception on the one hand, the realism and passion on the other, joined in an oeuvre of great theoretical value and of remarkable practical importance, in which the national interests were understood and supported in full agreement with those of the international community.

On the brink of the Second World War, the renowned French journalist Raymond Cartier wrote: "Ti-tu-les-cu! The four syllables of his resounding name filled post-war diplomatic history out. He was one of the great men of the Little Entente, one of the great men of Geneva and, to leave nothing unsaid, one of the great men of Europe [...]. He was the most brilliant and the most dynamic of all people who wanted to build up a new Europe, founded on equality of powers and respect for treaties. When clouds loomed over the horizon, he was one of the first who wanted to raise a dam against the threatening floods."

But, he had the fate of Cassandra.

And yet...

Nicolae Titulescu's work does not remain a simple page of history.

Nicolae Titulescu's work preserved and projected the value of a message of great present interest. A great consciousness of the last century, Nicolae Titulescu accompanies us like a contemporary beyond time and space.

Keywords: *Titulescu, history, Cartier, Cassandra.*

Over April-June 1937, Nicolae Titulescu honoured with his presence several national and international institutions and forums in France, Great Britain and Czechoslovakia.

Nicolae Titulescu presided over, at Cap Martin, the Congress of the Medical Society of the Mediterranean Littoral. At the luncheon offered on April 11, 1937, by this Society, he delivered the speech *Sanctions can limit aggression*, published by us under the title *Intangibility of Frontiers is the First Condition of International Understanding*.

On June 26, 1937, during the afternoon, at Grand Théâtre, in the presence of veterans from the First World War, of high officials from the political world and journalistic personalities, Nicolae Titulescu delivered a vibrating speech, giving a fair warning of the danger of a new world war, with emphasis on the need for preventing a new global catastrophe, a speech published by us under the title *We can save peace only by fighting for Law*.

In this atmosphere of exalted spirituality, of moral encouragement of all the participants, united in the defence of ideals for which they had fought on the battlefields of the First World War, after the Conference, Nicolae Titulescu making at the end of his visit a written statement – in defence of international law – which after over 70 years, this statement confirms its value as a message of perpetual topicality. “Those who look as spectators to the infringement of international law, draw their country into the abyss. Only by serving Law, Justice and Morals can one work for one’s own interests and the national interest”.

Exiled by his own people, Nicolae Titulescu gave from here too alarm signals against the slumber of reason, which overwhelmed the political milieus and significant parts of public opinion.

His adversaries at home were rather surprised. They hoped or thought that Nicolae Titulescu – who had been seriously ill in September 1936 – would stay passive, they he would not involve himself in any way in international political life. And here he was again on the political scene, having talks with the Foreign Ministers of Yugoslavia and Turkey, and again on the public scene with wide-echoing presences in the political milieus and the Press. Continuing in the next interval of time to have new and new contacts, new public interventions, in France, Great Britain and Czechoslovakia, Nicolae Titulescu would offer his adversaries at home and abroad fresh opportunities, not to analyse his ideas, but to make hostile appreciations, which did not have more than once any solid basis.
